

šťastie

OSHO

*jediná
skutočná
prosperita*

NOVÝ SPÔSOB ŽITIA

OSHO

šťastie

jediná skutočná prosperita

HAPPINESS: THE ONLY TRUE PROSPERITY

Copyright © 2022 OSHO International Foundation, www.osho.com/copyrights

All rights reserved.

Slovak edition © 2023 by Eastone Group, a.s.

OSHO® je registrovanou značkou Osho International Foundation,
www.osho.com/trademarks.

Materiál v tejto knihe je výberom z viacerých Oshových prednášok pred živým publikom. Originálne audionahrávky a kompletný textový archív je prístupný online v OSHO Library, www.osho.com.

Z anglického originálu *Osho – Happiness: The Only True Prosperity* preložila Monika Kaliská.

V roku 2023 vydalo vydavateľstvo Eastone Books, Bratislava.
www.eastonebooks.com

Translation © 2023 Ing. Monika Kaliská

Redačné úpravy: Mgr. Alica Činčárová

Layout: Studio Eastone

Tlač: Finidr, s.r.o.

Všetky práva vyhradené.

Okrem použitia ukážok pre účely recenzie a kritiky žiadna časť tejto knihy nesmie byť reprodukováaná ani šírená v akejkoľvek forme alebo akýmikoľvek prostriedkami bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa.

ISBN 978-80-8109-446-0

Obsah

Úvod	VII
Poznámka k spôsobu vyjadrovania sa	XII
Zabudnutý jazyk extázy	1
<i>Jed ambícií</i>	10
<i>Viac zo srdca a menej z hlavy</i>	14
<i>Oddelenosť vás robí nešťastnými</i>	17
<i>Nech je tvorivosť vašou modlitbou</i>	19
To najbližšie tajomstvo je vaše vlastné	21
<i>Rozdelený dom</i>	30
<i>Prvý krok</i>	32
<i>Buďte pravdou, ktorou ste</i>	35
<i>Tajný kľúč</i>	39
Strach z nájdenia svojho Ja	41
<i>Ste jedineční</i>	46
<i>Každá pravda je individuálna</i>	49
<i>Zbavte sa davu</i>	63
Šťastie a drogy	65
<i>Zabudnúť na seba a spomenúť si na seba</i>	67
<i>Droga môže vašu náladu iba zintenzívniť</i>	68
<i>„Problém s drogami“</i>	68
Nemať na výber znamená blaženosť	75
<i>Život je hra protikladov</i>	77
<i>Vy ste svedkom</i>	82
<i>Buď vôľa tvoja</i>	86
Za hranicami smútku	91

Odpovede na otázky **93**

Vnímam niekde vnútri strach, ktorý ma robí uzavretým a tvrdým a smutným a zúfalým a nahnevaným a oberá ma o nádej. Zdá sa, že je taký nenápadný, že s ním vlastne ani nie som v kontakte. Ako ho môžem vidieť jasnejšie? 93

Ako môžem byť sám sebou? 97

Ako má byť človek šťastný? 101

Prečo okolo seba stále vytváram utrpenie? Začínam vidieť, že si neustále vyberám tento začarovaný kruh. Je samotná tá voľba utrpením? 110

Podľa svetských meradiel som v každom ohľade šťastný. Ale stále nie som šťastný a nemôžem prísť na dôvod svojho nešťastia. Prosím, veď ma. 117

Veľmi často dospejem do bodu, keď už vo svojom živote nenachádzam zmysel, hodnotu ani význam. Všetko, do čoho sa pustím, ma vedie do tohto bodu. A rieky a oceány, ktoré poznám, sú rieky a oceány ilúzií, snov a fantázií, ktoré nemajú nič spoločné s tao. Prosím ťa, mohol by si mi pomôcť pochopiť všetky tieto iluzórne bludné kruhy? 120

Stále sa snažím byť radostný – predtierať, že niečo cítim, že som vzrušený, že ma to zaujíma, že som plný života. Vždy sa snažím byť odvážny, aby som prekonal niektoré svoje obavy. Ale pre čo? Som unavený, mám pocit, že „nie som“ – že v skutočnosti vlastne ani nič necítim. Osho, kde som? 124

Mohol by si nám vysvetliť cestu srdca a zachovávanie rovnováhy, pretože keď som v srdci, niekedy som šťastný a niekedy smutný. Takže nedokážem veľmi dobre pochopiť, ako môžem nasledovať cestu srdca a byť v strede. 133

Posledných desať dní som sa cítil nesmierne šťastný, ako ešte nikdy predtým. Iba to, že som sám sebou a prijímam sa taký, aký som, je skvelý pocit. Niekedy tento neuveriteľne dobrý pocit narušia dve myšlienky. Po prvé, zostane to tak aj naďalej? Môžem si tento pocit udržať aj v budúcnosti? A po druhé, prečo to trvalo až do takého vysokého veku, kým som sa k tomu dopracoval? Stále na to nemôžem zabudnúť a stále mi je ľúto všetkých tých rokov, ktoré som vôbec nežil. Prosím ťa, vysvetli mi, ako sa zbaviť toho, čo naruša moje šťastie. 135

Viac informácií **142**

O autorovi **143**

O meditačnom stredisku **145**

Úvod

Rád by som vedel, či vás uspokojujú materiálne veci, alebo chcete rozvíjať svoje vedomie. Ten, kto je spokojný s vonkajším svetom, bude vždy v podstate nešťastný. To je iba pohodlný život. Pohodlie iba znamená, že nemáte problémy, ale skutočná spokojnosť znamená dosiahnuť šťastie.

Čo vám hovorí srdce? Čo je najväčšou túžbou vášho života? Položili ste si niekedy tieto otázky? Ak nie, pýtam sa vás na to teraz. Ak by ste sa opýtali mňa, povedal by som vám, že si želám dosiahnuť stav, kde už nebudem musieť nič viac dosahovať. Nie je to odpoveď, ktorá pulzuje aj v hĺbke vašej duše? Nekladiem túto otázku iba vám; položil som ju aj tisíckam iných.

Zistil som, že všetky ľudské srdcia sú rovnaké a že ich najväčšia túžba je tiež rovnaká. Táto duša túži po šťastí, dokonalom a čistom šťastí, pretože iba potom sa všetky túžby skončia. Kým existuje túžba, existuje aj utrpenie, pretože ak po niečom túžite, nemôžete mať pokoj.

To, že vôbec po ničom netúžite, vám prinesie šťastie. Tiež to prináša slobodu a oslobodenie, pretože vždy, keď vám niečo chýba, sú v tom obmedzenia a závislosť. Iba keď vám vôbec nič nechýba, existuje príležitosť na úplnú slobodu. Sloboda prináša šťastie. A šťastie je vykúpením.

Túžba po úplnom šťastí a po najvyššej slobode drieme v každom. Má podobu semienka. Presne ako semienko, ktoré v sebe ukrýva strom. Rovnako je v samotnej podstate človeka ukryté naplnenie jeho najvyššej túžby. Vo svojom dokonale rozvinutom stave je našou prirodzenosťou byť šťastný, byť slobodný. Naša skutočná podstata je jediná pravdivá vec a iba jej dosiahnutie nám prinesie úplnú spokojnosť.

Ten, kto sa nesnaží docieľiť svoju vlastnú prirodzenosť, si mylne myslí, že prosperita zmierni jeho utrpenie. Ale materiálne bohatstvo nikdy nemôže zaplniť jeho vnútornú prázdnotu. A tak, aj keď človek dosiahne všetko, čo je na svete možné, stále cíti, že mu niečo chýba. Jeho najvnútornejšie bytie zostáva prázdne. Ako povedal Budha: „Túžbu je ťažké naplniť.“

Je zvláštne, že bez ohľadu na to, čo človek môže dosiahnuť, nikdy nie je spokojný – aj keď dosiahne svoj cieľ, túži po ešte väčších úspechoch. A tak chudoba žobrákov a cisárov je rovnaká. Na tejto úrovni nie je medzi nimi vôbec žiadny rozdiel.

Nezáleží na tom, čo človek získa vo vonkajšom svete, je to nestále. Môže to byť kedykoľvek stratené alebo zničené a nakoniec to vezme smrť. Preto nie je prekvapivé, že v hĺbke srdca tieto veci človeka nikdy nenaplnia... nič z toho, o čo môže ľahko prísť. Takýto druh prosperity vám nikdy neposkytne pocit istoty, nezáleží na tom, ako veľmi sa o to usilujete. V skutočnosti sa stane to, že potom musíte zabezpečiť aj veci, ktoré ste získali.

Musíte jasne pochopiť, že vonkajšia moc a prosperita nikdy nemôžu odstrániť pocit nedostatku, pocit neistoty alebo strach. Sebaklam je jediným spôsobom, ako tieto pocity kamuflovať. Blahobyť je omamný prostriedok, ktorý zakrýva realitu života. A také zabúdanie je oveľa horšie ako samotná chudoba, pretože vám bráni urobiť niečo, aby ste sa zbavili svojej skutočnej chudoby. Skutočná chudoba nie je spôsobená absenciou nejakého materiálneho predmetu ani

nedostatkom moci alebo prosperity, pretože aj keď sa človek stane bohatým a mocným, stále je chudobný. Nevidíte chudobu tých, ktorí zdanlivo majú všetko? Už vám niekedy to, čo vlastníte, prinieslo úľavu od vašich bremien?

Priatelia moji, je veľký rozdiel medzi prosperitou a ilúziou prosperity. Vonkajšie bohatstvo, moc a pocit bezpečia sú iba tieň skutočného bohatstva, ktoré existuje vo vás. Hlavnou príčinou tohto pocitu chudoby nie je to, že ste nedosiahli niečo vonkajšie; pochádza z toho, že ste sa odvrátili od seba. A preto tento pocit nedokáže odstrániť nič vonkajšie; môžete sa ho zbaviť iba zvnútra.

Prirodzenosťou vášho pravého ja je šťastie. Nie je to jeho vlastnosť, je to jeho samotná podstata. Šťastie nie je vzťah k sebe; pravé ja je blaženosťou samotnou. Sú to iba dve pomenovania pre tú istú pravdu. To, čo nazývame pravým ja, je blaženosťou, pokiaľ ide o prežívanie, preto buďte opatrní, aby ste si nezamieňali to, čo poznáte ako šťastie, so skutočným šťastím. Skutočné šťastie je vaše pravé ja. Keď dosiahnete to, hľadanie všetkého ostatného sa skončí. Dosiahnutie falošného šťastia iba zintenzívni hľadanie a strach zo straty takzvaného šťastia ruší pokoj mysle človeka. Voda, ktorá ešte zhorší váš smäd, vôbec nie je skutočná voda. Kristus povedal: „Podte, dovoľte mi, aby som vás zaviedol k studni, voda z nej uhasí váš smäd navždy.“

Neustále si mýlime potešenie so šťastím. Potešenie je iba tieňom, iba zrkadlením šťastia. Ale väčšina ľudí žije v ilúzii, že táto vidina šťastia je to, o čo v živote ide. A, prirodzene, nakoniec sú rozčarovaní. Je to ako pomýliť si odraz mesiaca s mesiacom samotným a pokúšať sa ho uchopiť. Čím hlbšie sa ponoríte do jazera, aby ste našli mesiac, tým ďalej a ďalej ste od skutočného mesiaca.

Podobne sa aj ľudia pri hľadaní šťastia stále viac od neho vzdalujú. Táto cesta vedie iba k utrpeniu. Vnímame pravdu v tom, čo hovorím? Určite je aj váš vlastný život dôkazom tohto faktu, že naháňanie sa za

šťastím vedie iba k nešťastiu. Ale je to úplne prirodzené. Odraz je navonok identický s originálom, ale nie je vôbec skutočný.

Všetko potešenie v sebe nesie príslub šťastia a dáva človeku uistenie, že to ono je šťastím – ale potešenie je iba tieňom šťastia. Ak považujete potešenie za šťastie, môže to viesť iba k zlyhaniu a pocitom ľútosti. Ako vás môžem chytiť, keď sa budem pokúšať chytiť váš tieň? A dokonca aj keby som chytil váš tieň, čo by som mal v rukách?

Dovoľte mi tiež, aby som vám pripomenul, že odraz je opakom toho, čo odráža. Ak stojíte pred zrkadlom, môj odrazený obraz je presne opačný oproti tomu, ako skutočne stojím. To platí aj pre potešenie. Je to iba odraz šťastia. Šťastie je vnútorná kvalita; potešenie je vonkajší prejav, existuje iba v materiálnom svete.

Jediné šťastie je blaženosť. Pokračujte v honbe za potešením a sami zistíte, že to, čo hovorím, je pravda. Každé potešenie končí utrpením.

To, čím sa niečo stalo na konci, tam bolo aj na začiatku. Pretože váš pohľad nepreniká dostatočne hlboko, to, čo by ste mali byť schopní vnímať na začiatku, je pre vás zjavné iba na konci. Jednoducho nie je možné, aby to, čo sa ukázalo na konci nejakej udalosti, tam nebolo aj na začiatku. Koniec je iba rozvíjanie začiatku. To, čo bolo na začiatku skryté, sa na konci ukáže.

Ale vy vnímate veci obrátene – ak vôbec niečo vnímate. Stále znovu sa držíte ciest, ktoré vedú k utrpeniu, bolesti a ľútosti. Prečo človek opakuje to isté stále dookola, keď zakaždým skončí pri utrpení? Prečo? Možno preto, lebo nevidí pred sebou inú cestu. Preto hovorím, že váš zrak je zastretý a skreslený; preto sa pýtam, či vôbec nejaký zrak máte.

Len veľmi málo ľudí skutočne používa svoje oči. Každý má dve oči, ale napriek tomu je väčšina ľudí slepá. Človek, ktorý nevidí do svojho vnútra, svoje oči ešte nepoužil. Iba ten, kto uvidel svoje pravé ja, môže skutočne povedať, že svoj zrak použil. Ak človek nie je schopný vidieť svoje ja, bude vôbec niekedy skutočne schopný niečo vidieť?

Priatelia moji, vaša schopnosť vidieť začína iba vtedy, keď vidíte svoje pravé ja. Ak nejaký človek uvidí svoje ja, začne sa pohybovať smerom ku šťastiu. Už sa neobracia za potešením. A ostatní v ňom môžu tú zmenu vnímať. Potešenie vás volá od seba k svetu; šťastie nájdete, ak sa obrátite od sveta k sebe.

— *Osho*

Poznámka k spôsobu vyjadrovania sa

Oshove publikované knihy nie sú „napísané“, ale ide skôr o záznamy jeho každodenných príhovorov. V týchto príhovoroch hovorí bez prípravy a bez poznámok, okrem príbehov alebo úryvkov z posvätných textov, ku ktorým ho požiadali, aby sa k nim vyjadril, otázok, na ktoré bude odpovedať, alebo vtipov či príbehov v písomnej podobe, ktoré použil na vysvetlenie nejakého zmyslu. Trval tiež na tom, aby si tlačené knihy zachovali túto povahu jeho prejavu.

Zámená: Keď počujete Osha hovoriť, je poslucháčovi celkom jasné, že ak hovorí o „človeku“, myslí tým „ľudské bytosti“. Používa bežne zámeno „on“, pretože je to pohodlný a plynulý spôsob vyjadrovania sa. V žiadnom prípade to neznamená, že tým odmieta používať alebo ignoruje zámená „ona“ (alebo „ony“ či „oni“).

Oshov jedinečný pohľad je dobré mať na pamäti:

Meditujúci nie je ani muž, ani žena, pretože meditácia nemá nič spoločné s vaším telom; nemá nič spoločné ani s vašou myslou. V meditácii ste jednoducho a čisto vedomím. A vedomie nie je ani mužské, ani ženské.

Zabudnutý jazyk extázy

Extáza je jazyk, na ktorý človek úplne zabudol. Bol nútený zabudnúť; bol donútený zabudnúť. Spoločnosť je proti nej; civilizácia je proti nej. Spoločnosť veľmi veľa investovala do utrpenia. Závisí od utrpenia, živí sa utrpením, prežíva vďaka utrpeniu. Spoločnosť nie je pre ľudskú bytosť. Spoločnosť využíva ľudskú bytosť ako svoj prostriedok. Spoločnosť sa stala dôležitejšou ako ľudskosť. Kultúra, civilizácia, cirkev – to všetko sa stalo dôležitejším. Malo to byť určené pre človeka, ale teraz to neslúži človeku. Takmer zvrátili celý ten proces: teraz človek existuje pre ne.

Každé dieťa sa rodí extatické. Extáza je prirodzená. Nie je to niečo, čo sa prihodí len veľkým mudrcom. Je to niečo, čo si každý prináša na svet so sebou; každý s ňou prichádza. Je to najvnútornejšie jadro života. Je to súčasť bytia nažive. Život je extáza. Každé dieťa si ju prináša na svet, ale potom sa spoločnosť na dieťa vrhne, začne ničiť možnosť extázy, začne robiť dieťa nešťastným, začne ho podmieňovať.

Spoločnosť je neurotická a nemôže dovoliť, aby v nej existovali extatickí ľudia. Sú pre ňu nebezpeční. Pokúste sa pochopiť tento mechanizmus; potom bude všetko jednoduchšie. Extatického človeka nemôžete ovládať, je to nemožné. Môžete ovládať iba nešťastného človeka. Extatický

človek musí byť slobodný. Extáza je sloboda. Nemôžete ho zredukovať na otroka. Nemôžete ho tak ľahko zničiť; nemôžete ho presvedčiť, aby žil vo väzení. Rád by tancoval pod hviezdami a chcel by kráčať s vetrom a chcel by hovoriť so slnkom a s mesiacom. Bude potrebovať nekonečný priestor, bude chcieť niečo obrovské, nesmierne. Nenechá sa zväbiť k životu v tmavej cele. Nemôžete z neho urobiť otroka. Bude žiť svoj vlastný život a bude si robiť svoje. Pre spoločnosť je to veľký problém. Ak by bolo veľa extatických ľudí, spoločnosť by mala pocit, že sa rozpadá, že sa jej štruktúra už viac neudrží.

Títo extatickí ľudia budú rebeli. Pamätajte si, že nenazývam extatického človeka „revolucionárom“, ja ho nazývam „rebelom“. Revolucionárom je ten, kto síce chce zmeniť spoločnosť, ale chce ju nahradiť inou spoločnosťou. Rebel je ten, kto chce žiť ako jednotlivec a chcel by, aby vo svete neexistovala žiadna pevná spoločenská štruktúra. Rebelom je ten, kto nechce nahradiť túto spoločnosť inou – pretože všetky spoločnosti sa ukázali byť rovnaké. Kapitalistická, komunistická, fašistická a socialistická – všetky sú na jedno kopyto; nie je v tom veľký rozdiel. Spoločnosť

*Extáza je rebelská.
Nie je revolučná.*

je spoločnosť. Všetky cirkvi sa ukázali byť rovnaké – hinduistická, kresťanská, moslimská.

Keď štruktúra zosilnie, nechce, aby bol niekto extatický,

pretože extáza je proti štruktúre. Počúvajte a meditujte nad tým: extáza je proti štruktúre. Extáza je rebelská. Nie je revolučná.

Revolucionár je politik, rebel je zbožný. Revolucionár chce inú štruktúru, podľa svojej vlastnej túžby, vlastnej utópie, ale predsa len štruktúru. Chce byť pri moci. Chce byť utláčateľom, nie utláčaným; chce byť vykorisťovateľom, nie vykorisťovaným. Chce vládnuť, a nie byť ovládaný. Rebel je ten, kto nechce byť ovládaný, ale nechce ani vládnuť. Rebel je ten, kto nechce vo svete žiadne pravidlá. Rebel je anarchista. Rebel

dôveruje prírode, nie štruktúram, ktoré vytvoril človek. Verí, že ak prírodu necháme na pokoji, všetko bude nádherné. Je to tak!

Taký šíry vesmír a funguje bez akéhokoľvek riadenia. Zvieratá, vtáky, stromy, všetko pokračuje bez akejkoľvek vlády. Načo človek potrebuje vládu? Niečo sa muselo pokaziť. Prečo je človek taký neurotický, že nedokáže žiť bez vládcov?

Teraz je to začarovaný kruh. Človek môže žiť bez vládcov, ale nikdy nedostal takú príležitosť – tí, čo vládnu, mu žiadnu príležitosť nedajú. Keď viete, že môžete žiť bez nich, kto by potom chcel, aby tam boli? Kto ich bude podporovať? V tejto chvíli podporujete svojich vlastných nepriateľov. Ďalej volíte svojich vlastných nepriateľov. Dvaja nepriatelia súperia o prezidentský post a vy si jedného vyberiete. Obaja sú rovnakí. Je to, akoby ste si mohli vybrať väzenie, do ktorého chcete ísť. A vy s radosťou hlasujete – ja by som chcel ísť do

Človek môže žiť bez vládcov, ale nikdy nedostal žiadnu príležitosť – vládcovia vám nedajú žiadnu príležitosť.

väzenia A alebo do väzenia B, pretože verím v republikánske väzenie, verím v demokratické väzenie. Obe sú väzenia. A keď raz podporíte odňatie slobody, to väzenie má svoje vlastné záujmy. Potom vám už nedovolí zakúsiť slobodu.

Takže od samotného detstva dieťa nemá dovolené zakúsiť slobodu, pretože keď raz vie, čo je to sloboda, potom to nebude schvaľovať, nebude robiť kompromisy – potom nebude ochotné žiť v žiadnej tmavej cele. Radšej by zomrelo, ako by niekomu dovolilo, aby ho zredukoval na otroka. Bude asertívne. Samozrejme, že nebude mať záujem získať moc nad inými ľuďmi. To sú neurotické tendencie, keď sa príliš zaujímame o získanie moci nad ľuďmi. To jednoducho ukazuje, že hlboko vnútri ste bezmocní a bojíte sa, že ak sa nestanete mocnými, iní vás premôžu.

Machiavelli tvrdí, že najlepšia obrana je útok. Najlepší spôsob obrany je zaútočiť ako prvý. Títo takzvaní politici na celom svete – na Východe, na Západe – sú všetci v hĺbke duše veľmi slabí ľudia, trpia menejcennosťou, boja sa, že ak sa nestanú politicky silnými, niekto ich zneužije, tak prečo radšej nezneužívať? Hlavne nebyť zneužitý. Vykoristovaný aj vykorisťovateľ sa obaja plavia na tej istej lodi – a obaja tej lodi pomáhajú, chránia ju.

Keď dieťa spozná chuť slobody, nikdy sa nestane súčasťou žiadnej spoločnosti, žiadnej cirkvi, žiadneho klubu ani žiadnej politickej strany. Zostane jednotlivcom, zostane slobodné a bude okolo seba šíriť pulzy slobody. Jeho bytie sa stane dverami ku slobode.

Dieťaťu nie je dovolené okúsiť slobodu. Ak sa dieťa opýta matky: „Mami, môžem ísť von? Slnko je nádherné a vzduch je veľmi svieži, chcem behať okolo bloku,“ okamžite – nutkavo, kompulzívne – matka zareaguje: „Nie!“ Dieťa nežiadalo priveľa. Chcelo ísť von na ran-

*Keď dieťa spozná
chuť slobody, nikdy sa
nestane súčasťou žiadnej
spoločnosti, žiadnej cirkvi,
žiadneho klubu ani žiadnej
politickej strany.*

né slnko, na svieži vzduch, chcelo si užiť slnečné svetlo a vzduch a spoločnosť stromov – nič nežiadalo –, ale matka kompulzívne, z akéhosi hlbokého nutkania, povie nie. Sotva začujete matku hovoriť áno a sotva nájdete otca, ktorý hovorí áno. Ak aj povedia áno,

hovorja to veľmi neochotne. Ak aj povedia áno, dávajú dieťaťu pocítiť, že je vinné, že ich do toho núti, že robí niečo zlé.

Vždy, keď sa dieťa cíti šťastné, čokoľvek robí, nájde sa niekto, kto určite príde a povie: „Nerob to!“ Dieťa časom pochopí: „Čokoľvek, pri čom sa cítim šťastne, je nesprávne.“ A, samozrejme, nikdy sa necíti byť šťastné, keď robí to, čo mu radia iní, aby to robilo, pretože to

nie je tá spontánna túžba v ňom. A tak pochopí, že byť nešťastný je správne a byť šťastný je nesprávne. A to sa stane hlboko zakorenenou asociáciou.

Ak chce rozobrať hodiny a pozrieť sa do ich vnútra, celá rodina naňho skočí: „Prestaň! Zničíš tie hodiny. To sa nemá.“ Ono iba nazeralo do vnútra hodínok, bola to vedecká zvedavosť. Chcelo zistiť, čo spôsobuje, že tikajú. Bolo to úplne v poriadku. A hodiny nie sú také cenné ako jeho zvedavosť, ako jeho zvedavá myseľ. Hodiny sú bezcenné – aj keby sa zničili, nič nie je zničené, ale keď sa zničí zvedavá myseľ, zničí sa veľa; potom už nikdy nebude pátrať po pravde.

Alebo je krásna noc, obloha je plná hviezd a dieťa chce sedieť vonku, ale je čas ísť spať. Vôbec necíti ospalosť; je bdelé, veľmi, veľmi bdelé. Dieťa je zmätené. Ráno, keď sa mu chce spať, všetci naliehajú: „Vstávaj!“ Keď si to užívalo, keď bolo také krásne byť v posteli, keď sa chcelo obrátiť na druhý bok a ešte si trochu pospať, vtedy boli všetci proti: „Vstaň! Je čas vstávať.“ Teraz je úplne bdelé a chce sa tešiť z hviezd. Je to veľmi poetické, táto chvíľa je veľmi romantická. Je nadšené. Ako môže ísť spať v takomto vzrušení? Je také vzrušené, že chce spievať a tancovať, ale oni ho nútia ísť spať: „Je deväť hodín. Je čas ísť do posteľe.“

Teraz bolo šťastné, že nespí, ale nútia ho ísť spať. Keď sa hrá, nútia ho sadnúť si k stolu a jesť. Nie je hladné. Keď je hladné, matka hovorí: „Ešte nie je čas.“ Týmto spôsobom pokračujeme v ničení všetkých príležitostí byť v extáze, všetkých možností byť šťastný, plný radosti, nadšený. Čokoľvek, pri čom sa dieťa cíti spontánne šťastné, sa zdá byť nesprávne a to, keď sa tak vôbec necíti, sa zdá byť správne.

V škole pred triedou zrazu začne spievať vták a dieťa, samozrejme, nasmeruje pozornosť na vtáka – nie na učiteľa matematiky, ktorý stojí pri tabuli so svojou škaredou kriedou. Učiteľ je však mocnejší, má väčšiu politickú moc ako vták. Samozrejme, vták nemá žiadnu moc, ale má

svoju krásu. Vták priťahuje dieťa bez toho, aby mu búchal po hlave: „Dávaj pozor! Sústreď sa na mňa!“ Nie – jednoducho, spontánne, prirodzene, vedomie dieťaťa začne prúdiť von oknom. Odchádza k vtákovi. Jeho srdce je tam, ale musí sa pozerieť na tabuľu. Nie je na čo sa pozerieť, ale musí to predstierať.

Byť šťastný je zlé. Ak naďabí na šťastie, začne sa dieťa báť, že sa niečo pokazí. Ak sa dieťa hrá s vlastným telom, je to zlé. Ak sa dieťa hrá s vlastnými pohlavnými orgánmi, je to zlé. A to je jeden z najvzrušujúcejších okamihov v živote dieťaťa. Užíva si svoje telo; je to vzrušujúce. Ale to vzrušenie sa musí prerušiť, všetko potešenie sa musí zničiť. Je to neurotické, ale spoločnosť je neurotická.

To isté urobili ich rodičom ich rodičia; oni robia to isté svojim deťom. Takto jedna generácia pokračuje v ničení tej nasledujúcej. Takto si prenášame neurózu z jednej generácie na druhú. Celá zem sa stala blázincom. Zdá sa, že nikto nevie, čo je to extáza. Je stratená. Vytvárali sa bariéry za bariérami.

Každý deň tu vidíme, že keď ľudia začnú meditovať a začnú pociťovať náhly vzostup energie a začnú byť šťastní, okamžite za mnou prídu a hovoria: „Deje sa niečo veľmi zvláštne. Cítim sa šťastne a zároveň mám pocit viny, bezdôvodne.“ Pocit viny? Aj oni sú zmätení. Prečo by sa mal človek cítiť vinný? Vedia, že o nič nejde – neurobili nič zlé. Odkiaľ sa berie táto vina? Pochádza z toho hlboko zakoreneneho podmieňovania, že radosť je zlá. Byť smutný je v poriadku, ale byť šťastný nie je dovolené.

Kedysi som žil v jednom meste. Policajný komisár bol mojím priateľom; priatelili sme sa od čias vysokoškolských štúdií. Chodieval za mnou a hovorieval: „Som taký nešťastný. Pomôž mi dostať sa z toho.“ Hovoril som mu: „Hovoríš o tom, že sa z toho chceš dostať, ale nezdá sa mi, že by si sa z toho naozaj chcel dostať. V prvom rade, prečo si sa rozhodol

pracovať na tomto policajnom oddelení? Musíš byť nešťastný a chceš, aby aj ostatní boli nešťastní.“

Jedného dňa som požiadal troch zo svojich žiakov, aby sa prešli po meste, tancovali v rôznych štvrtiach a boli šťastní. Pýtali sa: „Prečo?“ Odvetil som: „Jednoducho choďte.“ Samozrejme, do hodiny ich zatkla polícia. Zavolať som policajnému komisárovi a hovorím: „Prečo ste zatkli týchto mojich ľudí?“

Odpovedal: „Títo ľudia sú zrejme šialení.“

Spýtal som sa ho: „Urobili niečo zlé? Ublížili niekomu?“

Odvetil: „Nie, nič. Naozaj nič zlé neurobili.“

„Tak prečo ste ich zatkli?“

Povedal: „Ale veď tancovali na ulici! A smiali sa.“

„Ale ak nikomu neurobili nič zlé, prečo by ste mali zasahovať? Prečo by ste mali do toho vstupovať? Nikoho nenapadli, nevstúpili na cudzí pozemok. Iba tancovali. Sú to nevinní ľudia, ktorí sa smejú.“

Odvetil: „Máš pravdu, ale je to nebezpečné.“

„Prečo je to nebezpečné? Byť šťastný je nebezpečné? Byť v extáze je nebezpečné?“

Pochopil to; okamžite ich prepustil. Pribehol ku mne a povedal: „Možno máš pravdu. Nedokážem si dovoliť byť šťastný a nemôžem dovoliť, aby bol šťastný niekto iný.“

Takí sú vaši politici; takí sú vaši policajní komisári; vaši sudcovia. Poroty, vaši vodcovia, vaši takzvaní svätí, vaši kňazi, vaši pápeži – to sú tí ľudia. Títo všetci majú veľký záujem na vašom utrpení. Sú závislí od vášho nešťastia. Ak ste nešťastní, sú šťastní.

Iba nešťastný človek sa pôjde modliť do chrámu. Pôjde šťastný človek do chrámu? Prečo by tam šiel? Šťastný človek je taký šťastný, že vníma

*Iba nešťastný človek sa
pôjde modliť do chrámu.*

Boha všade! Práve o tom je šťastie. Je taký extaticky zamilovaný do existencie, že kamkoľvek sa pozrie, vidí Boha. Všade je jeho chrám. A kdekoľvek sa skloní, zrazu sa ocitne pri Božích nohách, nevníma nič iné. Jeho bázeň, jeho úcta, nemusia byť také obmedzené, aby musel ísť do hinduistického chrámu alebo do kresťanského kostola. To je hlúpe, nemá to zmysel. Jedine nešťastní ľudia, ktorí nedokážu vidieť Boha, ktorí nedokážu vnímať Boha v rozkvitnutom kvete, ktorí ho nevidia v spievajúcom vtákovi, ktorí nevidia Boha v psychedelickej dúhe, ktorí nevidia Boha vo vznášajúcich sa oblakoch, ktorí nevidia Boha v riekach a v oceáne, ktorí nevidia Boha v nádherných očiach dieťaťa, len tí idú do kostola, do mešity, do chrámu, idú za kňazom a pýtajú sa: „Kde je Boh? Prosím, ukáž nám ho.“

Iba nešťastných ľudí si môžu získať náboženstvá. Áno, Bertrand Russell mal takmer pravdu, keď povedal, že ak sa jedného dňa svet stane šťastným, náboženstvo zmizne. Hovorím *takmer* pravdu, na deväťdesiatdeväť percent. Nemôžem povedať, že na sto percent, pretože viem o inom type náboženstva, o ktorom Bertrand Russell nevie. Áno, tieto náboženstvá zaniknú – má pravdu, pokiaľ ide o náboženstvá: hinduistické, kresťanské, moslimské, džinistické, budhistické, tieto zaniknú, určite sa vytratia. Ak sa svet stane šťastným, musia zmiznúť, pretože koho by už potom zaujímali? Ale má pravdu iba na deväťdesiatdeväť percent; pretože v tom jednom percente sa mylí. A to jedno percento je dôležitejšie ako tých deväťdesiatdeväť percent, pretože existuje iný typ náboženstva, PRAVÉ náboženstvo – extatické náboženstvo, náboženstvo, ktoré nemá meno, náboženstvo, ktoré nemá žiadny kódex, nijakú Bibliu, žiadny Korán, nijaké Vedy, náboženstvo, ktoré nemá sväté písmo, žiadne prívlastky, iba náboženstvo tanca, náboženstvo lásky, náboženstvo úcty, náboženstvo dobrodenia, *čisté* náboženstvo – to sa vo svete objaví, keď ľudia budú šťastní.

V skutočnosti tie náboženstvá, ktoré poznáme, nie sú náboženstvami. Sú to len sedatíva, upokojujúce prostriedky. Marx má, samozrejme, tiež pravdu iba na deväťdesiatdeväť percent – že náboženstvo je ópium nás. Má pravdu. Tieto náboženstvá vám pomáhajú znášať vaše utrpenie. Pomáhajú vám, utešujú vás, dávajú vám nádej: „Áno, dnes ste nešťastní, zajtra budete šťastní.“ A zajtrašok nikdy nepríde. Hovoria: „V tomto živote ste nešťastní, ale v budúcom živote... Buďte dobrí, buďte morálni, dodržujte pravidlá spoločnosti – buďte otrokmi, buďte poslušní – a v ďalšom živote budete šťastní.“ Lenže o ďalšom živote nikto nič nevie. Nikto sa nikdy nevráti a nepodá nám o ňom správu. Alebo ak neveria v budúci život, hovoria: „Keď odídeš na druhý breh, do neba, tam ťa čaká odmena.“ Ale musíš poslúchať kňazov a politikov.

Medzi kňazmi a politikmi je konšpirácia. Sú ako dve strany jednej mince. Navzájom si pomáhajú. A všetci majú záujem na tom, aby ste zostali nešťastní – aby kňaz mohol mať kongregáciu a mohol vás využívať, aby vás politik mohol nútiť ísť do vojny v mene národa, v mene štátu, v mene toho a tamtoho – a pritom je to všetko nezmysel, ale môže vás poslať do vojny. Len nešťastných ľudí môžu odviešť do vojny, iba veľmi nešťastní ľudia môžu byť pripravení bojovať, môžu byť ochotní zabíjať a nechať sa zabiť. Sú takí nešťastní, že aj smrť sa im zdá lepšia ako život.

*Medzi kňazmi a politikmi
je konšpirácia.*

Počul som, že Adolf Hitler sa rozprával s jedným britským diplomatom. Stáli na tridsiatom poschodí mrakodrapu a aby naňho zapôsobil, prikázal jednému nemeckému vojakovi, aby z neho zoskočil. A ten vojak jednoducho skočil bez jediného zaváhania a, samozrejme, zomrel. Britský diplomat tomu nemohol uveriť, bolo to desivé.